

Ewelina Sujdak

Polska w Europie bez granic – błogosławieństwo czy przekleństwo?

Na przełomie 2007 i 2008 roku Polska weszła do strefy Schengen. Przystąpienie do Schengen, to dla nas wydarzenie epokowe. Zniesiona kontrola na granicach wewnętrznych oznacza, że Polska stała się częścią terytorium, na którym realizuje się w pełnym zakresie zasadę swobodnego przepływu osób. Jednocześnie nasz kraj dostał szansę, aby zostać równoprawnym uczestnikiem unijnego obszaru wolności, bezpieczeństwa oraz sprawiedliwości.

Jak podaje „ABC Unii Europejskiej”: *Układ z Schengen jest umową międzynarodową, zawartą między niektórymi krajami członkowskimi UE, mającą na celu zapewnienie swobody przepływu osób na obszarze składającym się z terytoriów państw sygnatariuszy. Układ jest otwarty dla wszystkich członków UE. Wynikająca z niego swoboda przepływu osób wewnątrz tzw. strefy Schengen dotyczy nie tylko obywateli państw – sygnatariuszy, ale wszystkich osób wszelkiej narodowości i o dowolnym obywatelstwie, które przekraczają granice wewnętrzne na terenie objętym układem*¹.

¹ Opracowania wydane przez reprezentację Komisji Europejskiej w Polsce, *ABC Unii Europejskiej*, Warszawa 2004, rozdz. 25, s. 1.

1. Granice wewnętrzne a granica zewnętrzna

Układ z Schengen wyznaczył cel – jest nim całkowite zlikwidowanie kontroli na granicach wewnętrznych Wspólnoty Europejskiej i przeniesienie tej kontroli na granice zewnętrzne. I tak w celu realizacji celu, jakim jest zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych, państwa sygnatariusze jednocześnie zobowiązały się do wprowadzenia wspólnych zasad dotyczących: *jednolitego reżimu przekraczania granic zewnętrznych, ujednoczenia polityki wobec cudzoziemców w zakresie wiz, prawa do odmowy wjazdu na terytorium Schengen, procedur azylowych w zakresie reguł właściwości rozpatrywania wniosku, wspólnych zasad i środków dotyczących współpracy w zwalczaniu przestępczości narkotykowej, zasad obrotu bronią palną i amunicją, Systemu Informacyjnego Schengen*².

Statystyki podają, iż część Polaków obawia się, że granice Polski, a teraz UE nie są na tyle dobrze chronione, aby zatrzymały napływ imigrantów ze Wschodu. U podstaw całego dorobku prawnego Schengen leży zasada, że *zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych musi pociągać za sobą intensyfikację kontroli na granicach zewnętrznych*³. *Granice zewnętrzne mogą być przekraczane tylko na przejściach granicznych w oznaczonych godzinach ich otwarcia*⁴. Nie ma zatem powodów do obaw. Oprócz tego wprowadzone zostały jednolite wizy dla przyjezdnych, nie objętych Schen-

² *Polska w strefie Schengen*, wyd. UKiE, Warszawa 2008, s. 11.

³ E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec (red.), *Unia Europejska*, wyd. IKiCHZ, Warszawa 2004, s. 72.

⁴ J. Galster, Z. Witkowski, *Kompedium wiedzy o UE*, wyd. „Dom Organizatora”, Toruń 2002, s. 195.

gen. *Wizy te uprawniają do nieprzerwanego pobytu lub łącznego pobytu nie dłuższego niż 90 dni w ciągu sześciu kolejnych miesięcy, licząc od daty pierwszego wjazdu na obszar Schengen*⁵. Już wkrótce zaobserwujemy, iż „walizkowy” handel przygraniczny ulegnie silnemu ograniczeniu; jest on wszakże wysoce kryminogenny. To, że Polska weszła do Schengen nie oznacza zniknięcia granicy zachodniej, a jedynie zniesienie kontroli granicznej.

2. Podróże bez granic

Polska, wchodząc do Schengen zobowiązała się do zapewnienia możliwości swobodnego przepływu osób i towarów przez wspólną granicę z innymi państwami członkowskimi UE. „Kodeks graniczny Schengen” przewiduje, iż *każdy człowiek, bez względu na narodowość, może przekraczać granice w każdym miejscu bez kontroli granicznej*⁶. Swoboda przepływu osób to także jedna z czterech podstawowych wolności rynku wewnętrznego UE.

Zniesienie przeszkód fizycznych w postaci kontroli granicznych między państwami członkowskimi UE przyczyniło się do znacznego skrócenia czasu podróży. Chodzi zarówno o przejścia drogowe i kolejowe, jak i o kontrolę bagażu na przejściach granicznych na lotniskach. *Kontrola identyfikacyjna osób jest jednak w dalszym ciągu stosowana na lotniskach i w portach morskich, choć dla obywateli UE jest ona znacznie uproszczona*⁷.

⁵ „Prawo i życie”, 15/1999, s. 67.

⁶ Zniesienie kontroli na granicach nie zwalnia z obowiązku przestrzegania różnego rodzaju przepisów ogólnych czy porządkowych.

⁷ *ABC Unii Europejskiej*, opracowania wydane przez reprezentację Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 2004, rozdz. 25, s. 2

Zniesieniu kontroli granicznych towarzyszyło zlikwidowanie ograniczeń w ilości wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych, jakie podróżni mogą nabywać w prywatnych celach konsumpcyjnych (*z uwagi na niższy podatek akcyzowy*) w innym państwie członkowskim Unii i przywozić do własnego kraju⁸. Po ostatnim rozszerzeniu „starzy” członkowie UE nie stosują ograniczeń w przywozie papierosów z Malty i Cypru. *Mogą natomiast utrzymywać pewne ograniczenia w przywozie wyrobów tytoniowych z tego kierunku*⁹. Wolność w podróżowaniu ściśle łączy się z wolnością pracy tam, gdzie najbardziej nam odpowiada.

3. Otwarte granice – szansą na lepsze zarobki

„Polacy są wszędzie!” – takie zdanie można usłyszeć w mediach niemal codziennie. Trudno się temu dziwić, skoro granice stoją przed nami otworem, a zachodnie państwa kuszą wysokimi zarobkami.

*Swobodny przepływ pracowników oznacza nie tylko zniesienie wszelkich form dyskryminacji w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy*¹⁰, lecz zapewnia także cudzoziemcowi prawo pobytu w celu poszukiwania pracy. Zasada równego traktowania rodzimej i zagranicznej siły roboczej zapobiegać ma wypieraniu krajowych pracowników przez tanich *gastarbeiterów*¹¹. Nakaz równouprawnienia (na przykład program EQUAL poświęcony zwal-

⁸ . Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec (red.), *Unia...*, dz. cyt., s. 103.

⁹ Do końca 2007 r. z Czech i Słowenii, do końca 2008 r. ze Słowacji, z Węgier i Polski oraz do końca 2009 r. z Estonii, Łotwy i Litwy.

¹⁰ Art. 48 [39] Traktatu o WE.

¹¹ J. Galster, Z. Witkowski, *Kompendium...*, dz. cyt., s. 192.

czaniu dyskryminacji na rynku pracy) pracowników limitowany jest względami bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego, a nie dotyczy zatrudnienia w administracji publicznej. Znalezenie pracy na terenie państw UE łączy się również z uznawalnością dyplomów i kwalifikacji zawodowych.

Celem Wspólnoty Europejskiej stało się wprowadzenie systemu uznawania kwalifikacji między państwami członkowskimi dla ułatwienia przepływu pracowników i zakładania firm oraz świadczenia usług. Dlatego *we wrześniu 2005 roku Parlament Europejski i Rada UE przyjęły dyrektywę 2005/36/WE, która pomoże stworzyć jeden system uznawania kwalifikacji zawodowych*¹². Nie był to i wciąż nie jest proces łatwy zarówno w sferze regulacyjnej, jak i w praktyce.

Wnioski

Wejście do strefy Schengen dla jednych okazało się błogosławieństwem, a dla innych przekleństwem. Z jednej strony łatwiej nam się podróżuje po niemal całej Europie, ruch na granicach odbywa się szybciej, przed przejściami nie ustawiają się kilometrowe kolejki. Nie bez znaczenia jest także współpraca przy zwalczaniu międzynarodowej przestępczości, skuteczniejsze uszczelnienie granic przed przemytem ludzi, narkotyków, broni i towarów. Nasze przystąpienie do Schengen nie wszystkim jest jednak na rękę. *Dla Ukraińców, Białorusinów czy Rosjan oznacza to trudności przy wjeździe do Polski, gdyż kraje z „Schengenlandii” prowadzą wspólną politykę wi-*

¹² M. W. Pater, *Polityka młodzieżowa UE*, wyd. UKIE, Warszawa 2008, s. 16.

*zowa*¹³. Na bardziej obiektywną ocenę wejścia Polski do strefy Schengen, przyjdzie nam poczekać, co najmniej rok.

¹³ <http://www.tvn24.pl/0,8801,0,1,raport.html>, z dnia 2 stycznia 2008 r.